Ahti Fagerblom 21.2.2020 12/20/L/A

Eduskunta, maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Maa- ja metsätalousvaliokunta, kuuleminen 27.2.2020

E 61/2019 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green deal)

Pyydettynä lausuntona vihreän kehityksen ohjelmaa koskevasta tiedonannosta Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Teollisuuden näkökulmasta investoinnit ovat paras tapa toteuttaa Green Dealin tavoitteita: vähäpäästöisyyttä, nykyaikaistamista, resurssitehokkuutta ja kilpailukykyisyyttä. Tämän vuoksi on olennaista, että Green Dealin sisältämissä teemoissa pidetään esillä teollisuuden investointiedellytyksiä kuten raaka-aineen ja energian saatavuutta kilpailukykyiseen hintaan sekä riittäviin vaikutusarvioihin perustuvaa hyvää sääntelyä.

EU:n ilmastopolitiikassa yleisesti pitäisi näkyä niitä elementtejä, joita kirjattiin edellisen komission ilmastovisioon (A Clean Planet For All, 2018). Visiossa painotettiin puujalosteita ilmastoratkaisuina ja puuraaka-aineen tarvetta moniin teollisiin tuotteisiin (esimerkiksi rakentaminen, kuitutuotteet, tekstiilit, komposiitit, biomuovit, uusiutuva energia). Fossiiliset päästöt nähtiin ilmastovisiossa selkeästi tärkeimpänä ongelmana ja uusiutuvat materiaalit ratkaisuina.

Alla näkemyksemme jaoteltuina samojen väliotsikoiden alle kuin lausunnolla olevassa perusmuistiossa.

"EU:lle kunnianhimoisemmat ilmastotavoitteet vuosiksi 2030 ja 2050"

EU:n ilmastolakiin kirjataan tavoitteeksi Euroopan hiilineutraalisuus vuoteen 2050 mennessä eli lain on tarkoitus lukita pitkän aikavälin tavoite. Metsäteollisuuden näkökulmasta on tärkeää, että EU tavoittelee ilmastodiplomatian sekä viisaan sääntelyn keinoin muiden talouksien sitoutumista vastaavaan tavoitteeseen, jotta vältytään esimerkiksi hiilivuodolta. Vastaavasti puunkäyttövuodon estämiseksi on tärkeää, että EU ei aseta numeerisia tavoitteita metsänielujen koolle esimerkiksi vuosille 2030, 2040 tai 2050. Tavoitteiden on kohdistuttava ilmastonmuutoksen varsinaisiin aiheuttajiin eli fossiilisiin päästöihin.

2030 päästövähennystavoitteen kiristämisen yhteydessä on hyvä, että Suomi vaatii perusteellisia vaikutusarvioita. Päästövähennystavoitteen kiristämisen ennakoidaan johtavan useiden vastikään valmistuneiden säädösten avaamiseen, mikä sumentaa teollisuuden toimintaympäristöä. Säädösten päivityksissä on pidettävä huolta siitä, että teollisuuden kansainvälistä kilpailukykyä ei heikennetä, vaan päinvastoin vahvistetaan.

Mikäli vaikutusarvioiden myötä on nähtävissä hiilivuodon uhkaa tai teollisuuden kohtaamien kustannusten nousua kilpailevia talouksia korkeammalle tasolle, on tavoitteiden kiristämisen mielekkyyttä harkittava uudelleen.

Päästökaupan osalta tulisi pyrkiä siihen, että järjestelmän pelisääntöjen jatkuva muuttaminen loppuu. Tavoitteena ei pidä olla päästövähennysten kalleus vaan niiden kustannustehokkuus. Metsäteollisuus korostaa, että teollisuuteen kohdistuva hiilivuotoriski on torjuttava kunnes maailmanlaajuinen ja tasapuoliset kilpailuolosuhteet takaava ilmastosopimus on toimeenpantu. Maksuttomien päästöoikeuksien käytön jatkaminen ja epäsuorien kustannuksien kompensointi ovat kriittisen tärkeitä.

LULUCF-asetuksen eli nielupolitiikan osalta on hyvä, että Suomi katsoo, että hiilinieluja on voitava hyödyntää jäsenvaltiokohtaisesti. Nykyinen LULUCF-asetus on monimutkaisuudessaan ja sekavuudessaan epäonnistunut. Nykyisten laskentasääntöjen vuoksi suurinieluinen Suomi on näyttäytynyt nieluongelmaisena ja vastaavasti useat pieninieluiset maat ongelmattomina.

Metsäteollisuuden mielestä nielusäädöksillä ei pidä rajoittaa kansallisesti määriteltyjä kestäviä puunkäyttömahdollisuuksia. Sen sijaan on selvää, että metsävarojen pitää kasvaa sekä EU-tasolla että jäsenvaltioissa. Tämän toteutumiseksi EU:ssa on tarpeen pitää huolta metsien terveydestä, parantaa metsien kasvukuntoa, ehkäistä metsäkatoa sekä lisätä metsäpinta-alaa. Nämä toimet edesauttavat nielujen jatkuvuutta ja uusiutuvien materiaalien saatavuutta jalostukseen. Tällä on merkittävä vaikutus uuden liiketoiminnan kehittämiselle, talouden vahvistumiselle ja työllisyyden vahvistamiselle erityisesti maaseuduilla, mutta myös uusiutuvan energian lisäämiselle ja päästövähennystavoitteiden saavuttamiselle.

Uusiutuvan energian direktiivin osalta on tärkeää, että direktiiviä arvioitaessa ei muuteta nykyisiä biomassoille asetettuja kestävyyskriteerejä, joiden kansallinen toimeenpano on parhaillaan valmistelussa. Lisäksi on tärkeää, että puun markkinoille tuloa ei vaikeuteta uudella säätelyllä eikä ainespuuta ohjata energiantuotantolaitoksiin uusilla tukimekanismeilla.

Hiilitulleihin metsäteollisuus suhtautuu varauksella, mutta kannattaa perusteellista keskustelua eurooppalaisen teollisuuden hiilivuotoriskistä. Varauksellisuus johtuu monista syistä: kauppariidat sekä yksipuolisen sääntelyn ja kaupanrajoitteiden lisääntyminen heikentäisivät kansainvälisen kaupankäynnin edellytyksiä. Tilannetta vaikeuttaisi, jos hiilitullin käyttöönotto merkitsisi luopumista EU:n nykyisistä hiilivuotosuojista, joista on jo pitkältä ajalta kokemusta. Lähtökohtaisesti olisi parempi varmistaa nykyisten hiilivuotosuojien toimivuus myös tulevaisuudessa.

Energiaverodirektiiviä päivittäessä tulee huomioida teollisuuden kansainvälinen kilpailukyky ja hiilivuotoriski.

Taakanjakokysymysten osalta pitää pyrkiä siihen, että mahdolliset kiristykset kohdentuvat maihin, joilla tavoitetasot ovat matalat ja joissa päästövähennyksiä voi toteuttaa kustannustehokkaasti.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen osalta on hyvä, että Suomi painottaa valmiuksia hallita tulevia ilmastoriskejä. Metsäteollisuuden näkökulmasta on tärkeää huolehtia mm. metsien uudistamisesta sekä metsän hyvästä terveydestä ja kasvukunnosta. Myös tavarakuljetusten toimintaedellytykset on turvattava mm. huolehtimalla tiestön, siltojen ja muun infrastruktuurin jatkuvasta kunnossapidosta lisääntyvien sateiden, tulvien ja pidentyvän kelirikkokauden varalta.

"Puhdasta, kohtuuhintaista ja toimitusvarmaa energiaa"

Energiatehokkuuden osalta Suomen kanta on erinomainen, sillä energian käytön rajoittaminen ei ole energiatehokkuutta. Ilmastoystävälliset investoinnit näyttäisivät vaativan nykyistä enemmän sähköä, mutta vähäpäästöisen sähkön kasvava käyttö ei ole ongelma vaan ratkaisu. Direktiivin arvioinnin yhteydessä siitä tulisi poistaa energiankäyttöä rajoittavat vaatimukset.

"Teollisuuden kannustaminen puhtaaseen kiertotalouteen"

Suomen näkemykset biotalousstrategian roolin korostamisesta ja kestävistä tuotteista ovat kannatettavia. Kiertotalouden edistämisessä komissio on painottanut tähän mennessä paljon jätteiden keräys-, lajittelu- ja kierrätysnäkökulmaa. Materiaalien substituutiota, eli uusiutumattomista raaka-aineesta valmistettujen tuotteiden korvaamista uusiutuvista valmistetuilla ei ole nähty osana ratkaisua. Etenkin biopohjaiset kuidut, tekstiilit, komposiitit, muovit, uusiutuva energia ja rakentaminen tulisi nähdä osana kiertotalousratkaisua.

Komissiossa on myös eri yhteyksissä pohdittu velvoitetta käyttää tuotteissa sekundäärisiä tai kierrätettyjä raaka-aineita. Kuitupohjaisten tuotteiden keräys- ja kierrätys toimii jo nyt varsin hyvin, mikä on johtanut Euroopan tasolla erittäin suureen kierrätetyn kuidun osuuteen. Suomelle olisi luontevaa tuoda esille, että järjestelmä ei kuitenkaan toimi ilman pohjoismaista neitseelliseen kuituun ohjautuvaa tuotantoa, jonka rooli on ratkaiseva toimiville kuitupohjaisten tuotteiden markkinoille ja uusiutuvasta materiaalista tehdyille tuotteille.

"Rakentaminen ja kunnostaminen energia- ja resurssitehokkaalla tavalla"

Metsäteollisuus kannattaa Suomen näkemystä, jonka mukaan puurakentamista olisi edistettävä tavalla, joka vähentää rakentamisen päästöjä ja kasvattaa puurakennuksiin varastoituvan hiilen määrää.

"Kestävään ja älykkääseen liikkumiseen siirtymisen nopeuttaminen"

Metsäteollisuuden näkökulmasta komission ajatukset laajentaa päästökauppajärjestelmä merenkulkuun ja mahdollisesti tieliikenteeseen ovat hankalia sekä sisältävät epävarmuuksia mm. kustannusvaikutusten suhteen. Merenkulussa tavoitteena pitäisi olla sääntelyn yhtenevyys ja voimaantulo kaikilla maailman merialueilla samaan aikaan sekä vaikutusten perusteellinen arviointi ennen sääntelyn voimaantuloa. On hyvä, että Suomi vaatii huolellisia selvityksiä näiden hankkeiden kilpailukykyvaikutuksista ja kustannustehokkuudesta.

"Ekosysteemien ja biodiversiteetin säilyttäminen ja ennallistaminen"

Metsäteollisuus tukee EU:n metsästrategian roolin kasvattamista aikaisemmasta ja kannattaa siten Suomen ajamaa metsiä ja metsäsektoria varten laadittava vahvaa ja kokonaisvaltaista metsästrategiaa. Erityisen tärkeänä metsäteollisuus pitää jäsenvaltioiden ja sidosryhmien sitouttamista metsiä koskevien aloitteiden valmisteluun. Päivityksessä tulee ottaa vahvasti huomioon jäsenvaltioiden kansalliset erityispiirteet ja se tosiasia, että kestävä metsätalous on jäsenvaltioiden päätäntävallassa.

Metsästrategian on sisällettävä koko metsäarvoketju kestävästä metsätaloudesta aina puupohjaisiin tuotteisiin. Metsäarvoketjulla on suuri rooli ehkäistäessä ilmastonmuutosta, ja siksi metsäteollisuus pitää tärkeänä metsästrategian roolia osana komission vuoden 2020 työohjelman ilmastopoliittisia toimia.

Kestävän metsätalouden positiiviset vaikutukset metsätuhojen torjunnassa sekä EU:n rooli kansainvälisessä metsien kestävän käytön edistämisessä on myös tunnistettava. Metsästrategian ja vuonna 2018 julkaistun EU:n biotalousstrategian välille on luotava vahva yhteys.

EU:n biodiversiteettistrategia päivitetään maaliskuun 2020 loppuun mennessä. Tämänhetkisen tiedon mukaan tavoitteena on nostaa EU-laajuinen maa- ja vesialueiden suojelutavoite nykyisestä 17 prosentista 30 prosenttiin. Metsäteollisuus korostaa luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tärkeyttä kestävyyden kaikki kolme osa-aluetta huomioiden. Metsäteollisuus suhtautuu kriittisesti suojelupinta-alojen suoraan kasvattamiseen ja painottaa realististen tavoitteiden asettamista sekä jäsenmaiden erityispiirteiden, kuten metsien kansantaloudellisen merkityksen, huomioon ottamista. Pinta-alaprosentin sijaan suojelu tulee kohdistaa luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta tärkeimpiin kohteisiin.

"Saasteettomaan ympäristöön tähtäävä nollapäästötavoite"

On hyvä, että päästöjä tarkastellaan suunnitelmallisesti kokonaisuutena ja niitä koskevaa sääntelyä aiempaa systemaattisemmin. Metsäteollisuuden mielestä on tärkeää, että nollapäästöistä puhutaan ennemmin visiona kuin tavoitteena, sillä nollapäästöt ovat käytännössä mahdottomuus. Metsäteollisuus tukee kemikaaleja koskevan oikeudellisen kehyksen yksinkertaistamista ja yhtenäistämistä sekä läpinäkyvyyden lisäämistä kemikaaleja koskevissa toimenpiteissä. On tärkeää, että kemikaaleja koskevat päätökset perustuvat riskinarviointeihin.

Green Dealissä on esitetty, että vuonna 2021 komissio käy läpi toimenpiteitä, joilla voidaan vaikuttaa isojen teollisuuslaitosten päästöihin. Metsäteollisuus ei näe tarpeelliseksi teollisuuspäästödirektiivin avaamista. Teollisuuden ilmaan ja veteen suuntautuvia päästöjä säädellään teollisuuspäästödirektiivillä ja toimialakohtaisilla parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa kuvaavilla BAT-päätelmillä. Eri toimialoille annettuja BAT-päätelmiä voidaan päivittää määräajoin myös ilman teollisuuspäästödirektiivin avaamista.

"Pyrkimys vihreään rahoitukseen ja ympäristösijoittamiseen"

EU pyrkii monin toimin edistämään kestävää rahoitusta ja kestäviä sijoituksia. Metsäteollisuus tukee näitä tavoitteita. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että uusi lainsäädäntö toimii käytännössä ja on johdonmukaista suhteessa muuhun EU sääntelyyn. Vain näin EU:n toiminta voi kehittyä ennustettavasti ja investointiympäristö houkuttelevaksi teollisuusyrityksille.

"Tutkimus ja koulutus"

Horisontti Eurooppa -ohjelman pilari 2:n puitteissa rahoitettava, eurooppalaisen teollisuuden pitkän aikavälin kilpailukyvyn parantamiseen tähtäävä toiminta on oleellisen tärkeää. Jatkossakin kaiken kokoisten yritysten lähellä olevaa ja eri toimijat ekosysteemissä tehokkaasti huomioivaa tutkimus- ja kehitystyötä on syytä tukea kestävän talouskasvun ja uuden liiketoiminnan aikaansaamiseksi. Vain kytkemällä yritykset mukaan tutkimus- ja innovaatiotoimintaan mahdollistetaan ilmasto-tavoitteidenkin kannalta tarvittavien investointien toteutuminen. On tärkeää, että metsiin perustuva biopohjainen kiertotalous tulisi vahvasti huomioiduksi Horisontti Eurooppa -ohjelman temaattisissa painopistevalinnoissa.

Metsäteollisuus ry

Timo Jaatinen
toimitusjohtaja